

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1975

Vyhlásené: 08.12.1975 Časová verzia predpisu účinná od: 01.10.1979 do: 14.01.1982

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

134

VYHLÁŠKA

Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky

z 5. decembra 1975,

**ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení a zákon
Slovenskej národnej rady o pôsobnosti orgánov Slovenskej
socialistickej republiky v sociálnom zabezpečení**

Ministerstvo práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky ustanovuje podľa § 172 ods. 6 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení a podľa § 50 zákona Slovenskej národnej rady č. 132/1975 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej socialistickej republiky v sociálnom zabezpečení po dohode s Federálnym ministerstvom práce a sociálnych vecí, ostatnými zúčastnenými ústrednými orgánmi a so Slovenskou odborovou radou a po prerokovaní so Zväzom družstevných roľníkov Slovenskej socialistickej republiky:

PRVÁ ČASŤ

SPRÁVNE KOMISIE

PRVÝ DIEL

POSUDKOVÉ KOMISIE SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

Volba členov

§ 1

(1) Predsedu a podpredsedu posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru volí okresný národný výbor zo svojich poslancov.

(2) Za ďalších členov tejto komisie volí okresný národný výbor

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia na návrh okresnej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu členov výrobných družstiev na návrh krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu ozbrojených síl na návrh okresnej vojenskej správy,
- d) zástupcu útvaru Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra na návrh krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti,
- e) zástupcu zboru nápravnej výchovy na návrh útvaru, ktorý pôsobí v územnom obvode okresného národného výboru,
- f) zástupcu členov jednotných roľníckych družstiev na návrh okresného výboru Zväzu družstevných roľníkov Slovenskej socialistickej republiky,
- g) zástupcu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov na návrh okresného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,

- h) lekára posudkovej služby sociálneho zabezpečenia, lekára štátnej zdravotníckej správy, lekára ozbrojených síl, lekára Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra, lekára železničného zdravotníctva a lekára-člena Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov na návrh príslušných orgánov a organizácií,
- ch) pracovníka príslušného odboru národného výboru, ktorý vykonáva súčasne funkciu tajomníka.

§ 2

(1) Predsedu a podpredsedu posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia krajského národného výboru volí krajský národný výbor zo svojich poslancov.

(2) Za ďalších členov tejto komisie volí krajský národný výbor

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia na návrh krajskej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu členov výrobných družstiev na návrh krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu ozbrojených síl na návrh krajskej vojenskej správy,
- d) zástupcu útvaru Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra na návrh krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti,
- e) zástupcu zboru nápravnej výchovy na návrh správy zboru nápravnej výchovy,
- f) zástupcu členov jednotných roľníckych družstiev na návrh Ústredného výboru Zväzu družstevných roľníkov Slovenskej socialistickej republiky,
- g) zástupcu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov na návrh Ústredného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,
- h) lekára posudkovej služby sociálneho zabezpečenia, lekára štátnej zdravotníckej správy, lekára ozbrojených síl, lekára Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra, lekára železničného zdravotníctva, lekára pracujúceho v odvetví ministerstva školstva a lekára-člena Zväzu protifašistických bojovníkov na návrh príslušných orgánov a organizácií,
- ch) pracovníka príslušného odboru národného výboru, ktorý vykonáva súčasne funkciu tajomníka.

Zloženie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia

§ 3

(1) Posudková komisia sociálneho zabezpečenia zasadá a uznáva sa, ak sú prítomní predseda alebo podpredseda, zástupca Revolučného odborového hnutia, lekár posudkovej služby sociálneho zabezpečenia, lekár štátnej zdravotníckej správy a tajomník komisie.

(2) Na zasadnutí posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia musí byť prítomný okrem členov uvedených v odseku 1

- a) zástupca členov jednotných roľníckych družstiev, ak je účastníkom konania člen jednotného roľníckeho družstva alebo jednotlivo hospodáriaci roľník (spolupracujúci člen rodiny),
- b) zástupca členov výrobných družstiev, ak je účastníkom konania člen výrobného družstva,
- c) zástupca ozbrojených síl (Zboru národnej bezpečnosti alebo zboru nápravnej výchovy) pri posudzovaní príslušníka ozbrojených síl (Zboru národnej bezpečnosti alebo zboru nápravnej výchovy) z povolania, a ak nejde len o kontrolnú lekársku prehliadku, aj lekár ozbrojených síl (Zboru národnej bezpečnosti).

(3) Ak je účastníkom konania mladistvý alebo dieťa, posudková komisia sociálneho zabezpečenia zasadá a uznáva sa za prítomnosti lekára povereného starostlivosťou o dorast.

(4) Ak je účastníkom konania účastník odboja, musí byť prítomný zástupca Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a lekár, ktorý je členom tejto organizácie.

(5) Zloženie komisie určuje podľa odseku 1 až 4 predseda alebo podpredseda komisie.

§ 4

(1) Na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia možno podľa potreby pozvať

- a) zástupcu závodného výboru základnej organizácie Revolučného odborového hnutia organizácie, v ktorej účastník konania pracuje alebo naposledy pracoval, prípadne zástupcu vyššieho orgánu Revolučného odborového hnutia,
- b) zástupcu jednotného roľníckeho družstva alebo výrobného družstva, v ktorom družstevník je alebo naposledy bol pracovne činný,
- c) zástupcu Zväzu invalidov v Slovenskej socialistickej republike, prípadne ďalších spoločenských organizácií,
- d) zástupcu miestneho (mestského) národného výboru, v obvode ktorého má účastník konania bydlisko,
- e) zástupcu príslušného nápravno-výchovného ústavu, ak ide o odsúdeného, ktorý je vo výkone trestu odňatia slobody,
- f) ošetrojúceho lekára účastníka konania,
- g) iných občanov, od ktorých možno očakávať, že prispedia k objasneniu závažných okolností dôležitých pre rozhodnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia.

(2) Zástupcovia orgánov a organizácií uvedených v predchádzajúcom odseku a zástupcovia orgánov sociálneho zabezpečenia musia byť na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia pozvaní, ak o to tieto orgány požiadajú. Rovnako musí byť na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia pozvaný ošetrojúci lekár posudzovaného, ak o to požiada.

§ 5

(1) Lekársky nález potrebný na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru vyhotovuje lekár, ktorý liečil posudzovaného; ak ide o chorobu z povolania, vyhotovuje tento nález lekár oddelenia pracovného lekárstva príslušného ústavu národného zdravia. Ak ide o určenie stupňa invalidity alebo o rozhodnutie, že ide o občana so zmenenou pracovnou schopnosťou, o rozhodnutie o nevyhnutnosti trvalého prevedenia na inú prácu alebo o nevyhnutnosti trvalej zmeny zamestnania zo zdravotných dôvodov, predkladá lekársky nález ošetrojúceho lekára, prípadne odborného lekára príslušná lekárska poradná komisia (lekárska komisia) po preskúmaní a potvrdení tohto nálezu. Lekárske nálezy na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia krajského národného výboru podáva lekár, ktorý je členom tejto komisie.

(2) Potrebnú lekársku dokumentáciu na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru vydáva zdravotnícke zariadenie.

(3) Lekári, ktorí sú členmi posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru, spolupracujú s lekárskymi poradnými komisiami (s lekárskymi komisiami). Lekári, ktorí sú členmi posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru i krajského národného výboru, kontrolujú správnosť a úplnosť lekárskej dokumentácie a na zasadnutí

posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia podľa potreby vyšetrojú posudzovaného občana znovu; sú zodpovední za posúdenie zdravotného stavu posudzovaného občana a vyjadrujú sa najmä o tom, či jeho zdravotný stav je dlhodobe nepriaznivý a kedy táto zmena nastala.

(4) Posudkové komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru zasadajú spravidla v zdravotníckych zariadeniach štátnej zdravotníckej správy a vo veľkých organizáciách, ktoré majú zdravotnícke zariadenia s potrebným vybavením.

§ 6

Posudková komisia sociálneho zabezpečenia sa uznáva nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných členov. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedu.

§ 7

Členovia komisie a občania pozvaní na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia (§ 4) sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli v súvislosti s rozhodovaním komisie.

DRUHÝ DIEL DÁVKOVÉ KOMISIE

Volba členov

§ 8

(1) Predsedu a podpredsedu dávkovej komisie okresného národného výboru volí okresný národný výbor zo svojich poslancov.

(2) Za ďalších členov dávkovej komisie volí okresný národný výbor

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia na návrh okresnej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu členov výrobných družstiev na návrh krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu členov jednotných roľníckych družstiev na návrh okresného výboru Zväzu družstevných roľníkov Slovenskej socialistickej republiky,
- d) občanov, ktorí majú blízky vzťah k sociálnemu zabezpečeniu, na odporúčanie socialistických organizácií,
- e) pracovníka príslušného odboru národného výboru, ktorý vykonáva súčasne funkciu tajomníka.

§ 9

(1) Predsedu a podpredsedu dávkovej komisie krajského národného výboru volí krajský národný výbor zo svojich poslancov.

(2) Za ďalších členov dávkovej komisie volí krajský národný výbor

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia na návrh krajskej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu členov výrobných družstiev na návrh krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu členov jednotných roľníckych družstiev na návrh Ústredného výboru Zväzu družstevných roľníkov Slovenskej socialistickej republiky,

- d) občanov, ktorí majú blízky vzťah k sociálnemu zabezpečeniu, na odporúčanie socialistických organizácií,
- e) pracovníka príslušného odboru národného výboru, ktorý vykonáva súčasne funkciu tajomníka.

§ 10

Zloženie dávkovej komisie

(1) Dávková komisia zasadá a uznáva sa, ak sú prítomní predseda alebo podpredseda a najmenej dvaja ďalší členovia, a to zástupca Revolučného odborového hnutia a tajomník.

(2) Na zasadnutí dávkovej komisie musí byť prítomný okrem členov uvedených v odseku 1

- a) zástupca členov jednotných roľníckych družstiev, ak je účastníkom konania člen jednotného roľníckeho družstva alebo jednotlivo hospodáriaci roľník (spolupracujúci člen rodiny),
- b) zástupca výrobných družstiev, ak je účastníkom konania člen výrobného družstva.

(3) Ak rozhodnutie dávkovej komisie závisí aj od riešenia otázok patriacich do pôsobnosti posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia, je dávková komisia viazaná rozhodnutím, prípadne posudkom posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia.

§ 11

Ustanovenia § 3 ods. 5, § 4, § 6 a § 7 platia i pre zasadnutie dávkovej komisie.

TRETÍ DIEL

KOMISIA STAROSTLIVOSTI O RODINU A DETI

§ 12

(1) Predsedu a podpredsedu komisie starostlivosti o rodinu a deti volí okresný národný výbor a krajský národný výbor zo svojich poslancov.

(2) Za ďalších členov komisie volí okresný národný výbor a krajský národný výbor občanov, ktorí sa zaoberajú problematikou starostlivosti o rodinu a deti alebo sa pri výchove detí osvedčili; pritom dbá na to, aby členmi komisie boli detský lekár, prípadne dorastový lekár, ženský lekár, pedagóg, psychológ, sudca z povolania, zástupca prokuratúry a zástupca orgánov Verejnej bezpečnosti.

§ 13

Zloženie komisie starostlivosti o rodinu a deti

(1) Komisia starostlivosti o rodinu a deti zasadá a uznáva sa, ak sú prítomní predseda alebo podpredseda, tajomník a najmenej polovica jej členov.

(2) Ak to vyžaduje povaha veci, musí sa na zasadnutí zúčastniť aj člen komisie určený predsedom alebo podpredsedom.

(3) Na zasadnutie komisie môžu byť pozvaní zástupcovia škôl alebo socialistických organizácií, ak to vyžaduje povaha veci.

(4) Zástupcovia organizácií uvedených v odseku 3 a zástupcovia orgánov sociálneho zabezpečenia musia byť na zasadnutie komisie pozvaní, ak o to tieto orgány alebo organizácie požiadajú.

(5) Ustanovenia § 3 ods. 5, § 6 a § 7 platia i pre zasadnutie komisie starostlivosti o rodinu a deti.

DRUHÁ ČASŤ**PODMIENKY A SPÔSOB POSKYTOVANIA DÁVOK A SLUŽIEB SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI****PRVÝ DIEĽ****STAROSTLIVOSŤ O RODINU A DETI****§ 14****Výchovná a poradenská činnosť**

(1) Okresné národné výbory organizujú, zabezpečujú a koordinujú výchovu občanov k manželstvu a k zodpovednému rodičovstvu prostredníctvom svojich komisií, okresných zborov pre občianske záležitosti, koordinačných zborov, kultúrnych, zdravotníckych a sociálnych zariadení, ktoré spravujú; využívajú pritom spoluprácu so socialistickými organizáciami.

(2) Miestne (mestské) národné výbory sa zúčastňujú na výchove k manželstvu a zodpovednému rodičovstvu najmä kultúrnou, zdravotníckou a sociálno-výchovnou činnosťou; v rámci tejto činnosti usporadúvajú osobitné besedy so snúbencami, prednášky a kurzy.

(3) Miestne (mestské) národné výbory vykonávajú činnosť uvedenú v odseku 2 prostredníctvom svojich komisií, zboru pre občianske záležitosti a kultúrnych zariadení; využívajú pritom spoluprácu so socialistickými organizáciami.

§ 15**Vyhľadávacia činnosť**

(1) Okresné národné výbory

- a) vyhľadávajú rodiny s nezaopatrenými deťmi a farchavé ženy, ktoré žijú v nepriaznivých životných pomeroch; pritom osobitnú pozornosť venujú rodinám s väčším počtom detí, neúplným rodinám, rodinám, kde sú matka alebo otec vážne chorí, rodinám ohrozeným rozvratom a rodinám alkoholikov a pôsobia na odstránenie príčin a dôsledkov ich nepriaznivých životných pomerov vhodnými formami sociálnej starostlivosti,
- b) vyhľadávajú deti, ktorých rodičia či iné osoby zodpovedné za ich výchovu neplnia svoje povinnosti, ohrozujú alebo narušujú ich výchovu, a pôsobia na odstránenie príčin a dôsledkov nežiadúceho prostredia.

(2) Miestne (mestské) národné výbory sa zúčastňujú na činnosti uvedenej v odseku 1; ak nemôže miestny (mestský) národný výbor sám poskytnúť dostatočnú pomoc a dosiahnuť nápravu, upozorní okresný národný výbor na občanov, ktorí potrebujú sociálnu starostlivosť a spolupôsobí pri jej poskytovaní. Miestny (mestský) národný výbor oznámi okresnému národnému výboru najmä prípady, keď rodičia alebo iné zodpovedné osoby zanedbávajú plnenie svojich povinností pri výchove detí závažným spôsobom, prípadne keď treba dieťa (deti) umiestniť do výchovy nahrádzajúcej výchovu rodičov.

(3) Okresné národné výbory poskytujú deťom, rodičom, iným občanom zodpovedným za výchovu detí a farchavým ženám pomoc a sociálnoprávnu ochranu a v odôvodnených prípadoch vyhotovia potrebné podania, konajú v ich záujme na ostatných orgánoch, zariadeniach a organizáciách a v prípade potreby im sprostredkujú ďalšiu pomoc.

§ 16**Ochrana detí pred škodlivými vplyvmi**

Miestne (mestské) národné výbory

- a) zakročujú v prospech detí, ktorým rodičia alebo iní občania zodpovední za ich výchovu neposkytujú riadnu starostlivosť a pôsobia na odstraňovanie príčin, ktoré tieto nedostatky spôsobujú. Závažné nedostatky oznamujú okresnému národnému výboru;
- b) dozerajú, aby sa deťom a mladistvým nepodávali alebo nepredávali alkoholické nápoje, aby sa deti mladšie ako 15 rokov nezdržovali bez dozoru osôb zodpovedných za ich výchovu vo verejných miestnostiach, kde sa také nápoje podávajú;
- c) dozerajú, aby usporiadatelia filmových, divadelných a koncertných predstavení nedovolili deťom a mladistvým účasť na predstaveniach a podujatiach mládeži neprístupných.

Výchovné opatrenia

§ 17

(1) Ak rodičia alebo iní občania zodpovední za výchovu dieťaťa zanedbávajú svoje povinnosti, ak sami alebo iní občania narušajú výchovu dieťaťa alebo ak je správanie dieťaťa závadné, prešetrí miestny (mestský) národný výbor všetky okolnosti prípadu a prerokuje so zúčastnenými odstránenie nedostatkov vo výchove dieťaťa.

(2) Ak nemožno očakávať, že samo prerokovanie zabezpečí nápravu, a ak to vyžaduje záujem spoločnosti, miestny (mestský) národný výbor

- a) v menej závažných prípadoch napomenie maloletého, prípadne občanov, ktorých správanie bolo závadné; pritom môže požiadať spoločenské organizácie na pracovisku týchto občanov, aby ich viedli k náprave,
- b) v závažnejších prípadoch, alebo ak predchádzajúce napomenutie bolo neúčinné, určí nad maloletým dohľad; pokiaľ však ide o prípady, ktorými sa zaoberal súd alebo okresný národný výbor, môže tak urobiť len vtedy, ak súd alebo okresný národný výbor o veci nerozhodol.

(3) Výkonom dohľadu poverí miestny (mestský) národný výbor dôverníka starostlivosti o deti, prípadne inú vhodnú osobu. Ten, kto bol poverený výkonom dohľadu, je povinný v súčinnosti so školou a so spoločenskými organizáciami v bydlisku alebo na pracovisku sústavne výchovne pôsobiť na dieťa a na občanov, ktorí zodpovedajú za jeho výchovu, a sledovať, ako sa dieťa správa, ako sa oň starajú rodičia alebo iní občania zodpovední za jeho výchovu; v prípade potreby podáva podnety na ďalšie opatrenia v záujme dieťaťa.

(4) Rozhodnutie, ktorým sa vyslovuje napomenutie alebo dohľad, doručí miestny (mestský) národný výbor zákonným zástupcom dieťaťa, prípadne iným občanom zodpovedným za jeho výchovu, pri napomenutí aj občanom, ktorých sa toto opatrenie týka, ďalej okresnému národnému výboru, prípadne škole alebo organizácii, v ktorej účastník pracuje.

§ 18

(1) Ak to vyžaduje záujem spoločnosti na riadnej výchove dieťaťa a miestny (mestský) národný výbor tak ešte neurobil, môže komisia starostlivosti o rodinu a deti okresného národného výboru urobiť opatrenia podľa ustanovenia § 17; v závažnejších prípadoch, najmä ak treba chrániť dieťa pred škodlivými vplyvmi, môže mu uložiť i primerané obmedzenia; môže dieťaťu napríklad zakázať návštevu nevhodných miestností, podujatí alebo zábav preň nevhodných, styk s občanmi, ktorí môžu mať nepriaznivý vplyv na jeho výchovu; o vyslovenom opatrení upovedomí miestny (mestský) národný výbor, prípadne školu alebo organizáciu. Okresný národný výbor v súčinnosti s miestnym (mestským) národným výborom a v spolupráci s dôverníkom starostlivosti o deti, so školou alebo organizáciou sleduje, či maloletý dodržiava uložené obmedzenia.

(2) V prípadoch, ktorými sa už zaoberal súd, môže okresný národný výbor rozhodovať, len ak mu súd postúpi vec na vybavenie.

(3) Dohľad vykonáva okresný národný výbor v súčinnosti s dôverníkom starostlivosti o deti, s miestnym (mestským) národným výborom, so školou a so spoločenskými organizáciami v mieste bydliska alebo pracoviska; pritom sústavne sleduje, ako sa dieťa správa, ako sa oň rodičia alebo iní občania zodpovední za jeho výchovu starajú; výchovne pôsobí na dieťa i na uvedených občanov a v prípade potreby s ohľadom na výsledky tohto pôsobenia prijme alebo navrhne ďalšie opatrenia v záujme dieťaťa.

§ 19

Pomoc deťom v naliehavých prípadoch

Miestne (mestské) národné výbory poskytujú deťom v naliehavých prípadoch okamžitú pomoc, najmä ak je ohrozený život alebo zdravie dieťaťa v dôsledku nedostatočnej starostlivosti rodičov alebo iných občanov zodpovedných za jeho výchovu a ak nie je možné čakať, kým v jeho prospech urobí opatrenia okresný národný výbor alebo súd. Miestne (mestské) národné výbory zakročia aj vtedy, ak sa dieťa v dôsledku závažného ochorenia alebo úmrtia rodičov alebo iných zodpovedných občanov ocitne náhle bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak potrebuje okamžitú lekársku pomoc a rodičia alebo iní občania zodpovední za jeho výchovu mu ju nezabezpečia.

§ 20

Umiestnenie dieťaťa do náhradnej výchovy

(1) Okresné národné výbory podávajú súdu návrh na nariadenie ústavnej výchovy v prípadoch, v ktorých sa nedostatky v rodinnej výchove prejavili vážnou mravnou narušenosťou dieťaťa, alebo ak je dieťa v doterajšom prostredí vážne ohrozené vo svojom telesnom alebo duševnom vývoji, iné výchovné opatrenia nevedli k cieľu a zverenie dieťaťa do výchovy iného občana sa nejaví účelné alebo postačujúce. Ústavnú výchovu môžu okresné národné výbory navrhnúť aj vtedy, ak sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek riadnej starostlivosti a nie je možné ho zveriť do výchovy iného občana.

(2) Ak treba bez odkladu umiestniť dieťa do starostlivosti nahradzujúcej výchovu rodičov, pretože sa nik oň riadne nestará, alebo jeho život, zdravie a vývoj v doterajšom prostredí je vážne ohrozený, rozhodne predbežne okresný národný výbor o jeho okamžitom umiestnení v rodine zaručujúcej priaznivé podmienky pre jeho všestranný vývoj alebo o jeho umiestnení v ústave; o svojom opatrení upovedomí súd a podá mu návrh na rozhodnutie.

(3) V prípadoch, v ktorých súd rozhodne o umiestnení dieťaťa do výchovy iného občana alebo nariadi ústavnú výchovu alebo ochrannú výchovu, sprostredkuje okresný národný výbor umiestnenie dieťaťa do výchovy nahradzujúcej výchovu rodičov, prípadne do zariadení ústavnej alebo ochrannej výchovy.

(4) Okresné národné výbory zisťujú podmienky ďalšej výchovy detí v rodine, ak má byť zrušená ústavná alebo ochranná výchova, pôsobia na zlepšenie výchovného prostredia v takýchto rodinách a sledujú pomery detí, ktoré sa do rodiny vrátili po skončení ústavnej alebo ochrannej výchovy, alebo mladistvých, ktorí sa do rodiny vrátili po skončení výkonu trestu odňatia slobody; miestne (mestské) národné výbory spolupôsobia pri výkone tejto činnosti a oznamujú okresnému národnému výboru rozhodujúce skutočnosti, ktoré pritom zistia.

(5) Okresné národné výbory pri zaraďovaní mladistvých podmiennečne odsúdených a mladistvých po skončení ústavnej alebo ochrannej výchovy a po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody do učebného alebo pracovného pomeru spolupracujú najmä s hospodárskymi organizáciami, s orgánmi Revolučného odborového hnutia a Socialistickým zväzom mládeže v organizáciách a poskytujú týmto mladistvým zvýšenú výchovnú a sociálnu starostlivosť.

§ 21**Starostlivosť o deti zverené do výchovy iných občanov**

(1) Okresné národné výbory pravidelne sledujú telesný a duševný vývoj detí zverených do výchovy iných občanov ako rodičov. Za tým účelom najmenej raz za štvrt' roka navštívia rodinu, v ktorej dieťa žije, a v prípade potreby poskytnú občanovi zodpovednému za výchovu dieťaťa, prípadne dieťaťu pomoc, potrebnú na jeho všestranný vývoj.

(2) Pokiaľ súd neustanoví dieťaťu opatrovníka alebo pokiaľ sa tento opatrovník neujme svojej funkcie, vykonávajú okresné národné výbory v záujme detí neodkladné úkony.

(3) Na základe rozhodnutia súdu vykonáva okresný národný výbor funkciu opatrovníka.

§ 22**Sprostredkovanie osvojenia**

(1) Okresné národné výbory vyhľadávajú deti vhodné na osvojenie a občanov vhodných stať sa osvojiteľmi. Prešetrujú, či títo občania spôsobom svojho života a života svojej rodiny poskytujú záruku, že dieťa budú vychovávať na jeho prospech a v záujme spoločnosti, a pôsobia na to, aby osvojenie bolo pre dieťa čo najprospešnejšie.

(2) Krajské národné výbory zabezpečujú prehľad detí vhodných na osvojenie, občanov vhodných stať sa osvojiteľmi a pôsobia na to, aby sa vhodným občanom na osvojenie odporučili vhodné deti.

Dávky sociálnej starostlivosti**§ 23****Vecná pomoc**

Vecnú pomoc uskutočňujú okresné národné výbory poskytnutím predmetov potrebných na uspokojovanie životných potrieb, najmä výživy, ošatenie a vybavenie domácnosti, pokiaľ si ju rodičia s nezaopatrenými deťmi, najmä osamelé matky (otcovia) starajúce sa o nezaopatrené deti a ženy v dobe ťarchavosti nemôžu zabezpečiť z vlastných príjmov.

§ 24**Peňažné príspevky**

(1) Jednorazový peňažný príspevok sa poskytuje na úhradu nákladov, ktoré vznikli občanom uvedeným v § 23, ak sú sociálne odkázaní.

(2) Na zabezpečenie výživy alebo na úhradu nákladov na životné potreby, ktoré sa pravidelne opakujú a ktoré nemožno zabezpečiť inak, môžu okresné národné výbory poskytnúť týmto občanom opakujúci sa peňažný príspevok.

§ 25

Dávky sociálnej starostlivosti uvedené v § 23 a § 24 možno poskytnúť aj občanom, ktorí majú v priamej starostlivosti nezaopatrené deti, na ktoré sa poskytuje príspevok na výživu,¹⁾ pokiaľ tento príspevok nestačí na zabezpečenie životných potrieb týchto detí.

§ 26

Poskytovanie jednotlivých dávok sociálnej starostlivosti sa navzájom nevylučuje.

§ 27 Pôžičky

(1) Okresné národné výbory môžu v mimoriadnych prípadoch poskytnúť bezúročné pôžičky občanom uvedeným v § 22, ak sa prechodne ocitli v nepriaznivých životných pomeroch, ktoré môžu za pomoci pôžičky prekonať, a ak môžu poskytnutú pôžičku splatiť bez toho, aby tým bolo ohrozené zabezpečenie ich životných potrieb.

(2) Pôžičku možno poskytnúť najmä na úhradu nákladov spojených s uspokojovaním základných životných potrieb, najmä na výživu, ošatenie a vybavenie domácnosti.

§ 28 Opatrovateľská služba pre rodiny s deťmi

(1) Účelom opatrovateľskej služby pre rodiny s deťmi je poskytnúť pomoc rodinám pri starostlivosti o deti (spravidla do desiatich rokov veku) a pri vedení domácnosti vtedy, ak si ju nemôže rodina sama zabezpečiť pre vážne prekážky.

(2) Za vážne prekážky sa považujú najmä:

- a) choroba, rekonvalescencia, kúpeľná liečba, úmrtie alebo náhle odlúčenie jedného alebo oboch rodičov,
- b) pôrod, šestonedelie, starostlivosť o viac malých detí,
- c) vo výnimočných prípadoch aj to, že osamelá matka, otec, prípadne iná osamelá osoba, v priamej starostlivosti ktorej sa dieťa nachádza, nastúpi do práce, pretože už vyčerpala podporu pri ošetrovaní člena rodiny podľa predpisov o nemocenskom poistení²⁾ alebo o zabezpečení v chorobe a zabezpečení matky a dieťaťa.³⁾

(3) Opatrovateľská služba sa poskytuje sociálne odkázaným rodinám bezplatne, ostatným za úplnú alebo čiastočnú úhradu s prihliadnutím na príjmy, rodinné a majetkové pomery rodiny.

§ 29 Aktívy národných výborov pôsobiace pri starostlivosti o rodinu a deti

(1) Miestne (mestské) národné výbory zriaďujú aktív starostlivosti o rodinu a deti na plnenie svojich úloh pri starostlivosti o rodinu a deti z radov svojich poslancov a dobrovoľných spolupracovníkov, predovšetkým funkcionárov a členov spoločenských organizácií.

(2) Na úspešné a včasné plnenie úloh pri starostlivosti o rodinu a deti utvárajú okresné národné výbory zbor dôverníkov starostlivosti o deti. Za členov tohto zboru vymenúvajú občanov, ktorých vzťah k socialistickej spoločnosti, osobné vlastnosti, spôsob života, pomer k deťom a schopnosť výchovne pôsobiť poskytujú záruku, že budú svedomite a podnetne plniť zverené úlohy. Pri vymenúvaní prihliadajú na návrhy, ktoré podali miestne (mestské) národné výbory po prerokovaní s občianskymi výbormi a so spoločenskými organizáciami.

(3) Dôverníci starostlivosti o deti zisťujú, ako rodiny plnia svoje spoločenské funkcie pri výchove detí, pomáhajú pri odstraňovaní nedostatkov, vykonávajú dohľad a plnia iné úlohy, ktorými ich poveria okresné národné výbory pri starostlivosti o rodinu a deti.

(4) Obvod, v ktorom má dôverník starostlivosti o deti vykonávať svoju činnosť, určia okresné národné výbory tak, aby sa úplne využilo dôverníkových poznatkov o pomeroch s ohľadom na miesto jeho bydliska a pracoviska a umožnilo sa mu úspešné plnenie zverených úloh.

(5) Okresné národné výbory vydajú dôverníkovi starostlivosti o deti preukaz o jeho vymenovaní.

§ 30**Spolupráca s inými orgánmi**

Národné výbory spolupracujú s hospodárskymi a spoločenskými organizáciami, so školami, súdmi, s orgánmi Verejnej bezpečnosti a zdravotníckymi zariadeniami; okresné národné výbory osobitne spolupracujú so zariadeniami, v ktorých sa vykonáva ústavná alebo ochranná výchova, a krajské národné výbory s detskými diagnostickými ústavmi, s diagnostickými ústavmi pre mládež a nápravno-výchovnými ústavmi.

DRUHÝ DIEL**STAROSTLIVOSŤ O OBČANOV ŤAŽKO POSTIHNUTÝCH NA ZDRAVÍ A O STARÝCH OBČANOV****§ 31****Dávky a služby sociálnej starostlivosti**

(1) Miestne (mestské) národné výbory poskytujú občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom, ktorí sú sociálne odkázaní, príspevok na spoločné stravovanie, jednorazový peňažný príspevok a vecnú pomoc. Výšku príspevku určia s prihliadnutím na ich príjmy a rodinné a majetkové pomery.

(2) Miestne (mestské) národné výbory zabezpečujú občanom uvedeným v odseku 1 spoločné stravovanie v závodných a diétnych jedálňach, v jedálňach jednotných roľníckych družstiev a v zariadeniach verejného stravovania, prípadne dovozom stravy z týchto jedální alebo z ústavov sociálnej starostlivosti do klubov dôchodcov.

(3) Vecná pomoc sa uskutočňuje zabezpečením namáhavých pracovných úkonov - nevyhnutných na zabezpečenie prevádzky a údržby domácnosti, ktoré občan nemôže pre svoj zdravotný stav alebo vek vykonať sám, prípadne poskytnutím predmetov potrebných na uspokojovanie životných potrieb.

(4) Jednorazový peňažný príspevok sa poskytuje na úhradu mimoriadnych nevyhnutných nákladov, ktoré nemôže občan uhradiť zo svojich bežných príjmov.

(5) Účasť na kultúrnom a spoločenskom živote zabezpečujú miestne (mestské) národné výbory občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom najmä tým, že zriaďujú kluby dôchodcov. Zabezpečujú tiež možnosť návštevy divadelných a filmových predstavení, koncertov, výstav a iných kultúrnych a športových podujatí za znížené vstupné alebo bezplatne.

(6) Okresné národné výbory, prípadne mestské národné výbory môžu pre občanov ťažko postihnutých na zdraví a pre starých občanov zabezpečovať rekreačné zájazdy, prípadne krátkodobé, najviac týždňové rekreácie. Na úhradu nákladov s tým spojených môžu sociálne odkázaným občanom poskytnúť jednorazový peňažný príspevok.

§ 32**Opatrovateľská služba**

(1) Opatrovateľskú službu poskytujú okresné národné výbory občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom, ktorí nie sú schopní sami si obstaráť nevyhnutné práce v domácnosti alebo ktorí pre nepriaznivý zdravotný stav potrebujú ošetrovanie inou osobou, pokiaľ potrebnú starostlivosť im nemôžu poskytnúť rodinní príslušníci, ktorí s nimi žijú v spoločnej domácnosti.⁴⁾ Opatrovateľská služba sa neposkytuje pri karanténe nariadenej pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení takouto chorobou.

(2) Opatrovateľská služba zahŕňa bežné práce nevyhnutné na udržiavanie domácnosti, obstarávanie nákupov a donášku jedla, najmä obedov a vykonávanie jednoduchých ošetrovateľských úkonov.

(3) Opatrovateľská služba sa poskytuje sociálne odkázaným občanom bezplatne. Ostatným občanom sa poskytuje za úplnú alebo čiastočnú úhradu s prihliadnutím na ich vek a zdravotný stav. Výška úhrady sa určí podľa príjmov, rodinných a majetkových pomerov odkázaného občana, prípadne jeho rodinných príslušníkov, od ktorých možno požadovať úhradu za poskytnutie služby (manžel, deti alebo rodičia). Najvyššia suma úhrady za jednotlivé úkony opatrovateľskej služby sa ustanovuje v prílohe 1 vyhlášky.

Opakujúce sa peňažné príspevky

§ 33

Sociálne odkázaným občanom postihnutým chorobou, ktorá vyžaduje diétne stravovanie, najmä občanom chorým na aktívnu tuberkulózu alebo cukrovku, poskytuje okresný národný výbor opakujúci sa príspevok na úhradu zvýšených nákladov na stravovanie. Príspevok sa poskytuje na žiadosť doloženú lekárskou správou, prípadne na návrh príslušného zdravotníckeho zariadenia.

§ 34

Občanom používajúcim zložité ortopedické pomôcky, ktorí sa pripravujú na pracovné uplatnenie, sú sústavne pracovne činní alebo vykonávajú sústavnú verejnú činnosť, môžu okresné národné výbory poskytovať opakujúci sa príspevok na zvýšené výdavky, ktoré im používanie týchto pomôcok spôsobuje; podmienka sociálnej odkázanosti sa neskúma.

§ 35

Nevidomým občanom, ktorí sú sústavne pracovne činní alebo sa pripravujú na pracovné uplatnenie, poskytujú okresné národné výbory opakujúci sa príspevok na zvýšené výdavky, ktoré súvisia s ich chybou, až do 200 Kčs mesačne. Príspevok sa neposkytuje, ak patrí nevidomému invalidný alebo sirotský dôchodok, prípadne príplatok k prídavkom na deti (výchovnému). Príspevok sa ďalej neposkytuje vtedy, ak nevidomý poberá príspevok po dobu prípravy na pracovné uplatnenie⁵⁾ alebo ak sa mu po dobu tejto prípravy poskytuje bezplatné ubytovanie a stravovanie.

§ 36

Opakujúci sa peňažný príspevok možno poskytovať i iným občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom sociálne odkázaným, ak je poskytovanie príspevku odôvodnené mimoriadnymi potrebami.

Účelové príspevky

§ 37

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorí potrebujú osobitné pomôcky na odstránenie, zmiernenie alebo prekonanie následkov ich postihnutia, najmä nevidomým a nepočujúcim poskytujú okresné národné výbory jednorazový príspevok na kúpu pomôcky, ktorú neposkytuje ani nepožičiava štátna zdravotnícka správa. Príspevok sa poskytuje prednostne tým občanom, ktorí potrebujú uvedenú pomôcku na výkon zamestnania, na prípravu na pracovné uplatnenie alebo na výkon sústavnej verejnej činnosti. Nevidomým občanom sa poskytuje príspevok na kúpu vodiaceho psa.

(2) Výška príspevku podľa predchádzajúceho odseku sa určí s prihliadnutím na príjmy a rodinné a majetkové pomery občana, a to spravidla do polovičky kúpnej ceny pomôcky; v prípadoch sociálnej odkázanosti môže byť poskytnutá vyššia suma, a to až do úplnej výšky kúpnej ceny pomôcky. Príspevok nevidomému na kúpu vodiaceho psa sa poskytuje spravidla do plnej výšky nákladov potrebných na kúpu psa, jeho výcvik, ako aj na výdavky spojené s odovzdaním psa nevidomému.

(3) Občan, ktorý vodiaceho psa už nepotrebuje, je povinný ponúknuť ho na kúpu alebo darovať Zväzu invalidov v Slovenskej socialistickej republike, ak mu na vodiaceho psa bol poskytnutý príspevok do úplnej výšky nákladov potrebných na jeho kúpu.

§ 38

(1) Občanovi s ťažkými chybami nosného a pohybového ústrojenstva, ktorý je odkázaný na individuálnu dopravu, môže okresný národný výbor poskytnúť príspevok na kúpu motorového vozidla s podmienkou, že ho bude tento občan používať sústavne na svoju dopravu; predpokladom poskytnutia uvedeného príspevku je, že ani odkázaný občan ani jeho manželka (manžel, družka, druh) žijúca s ním v spoločnej domácnosti nevlastní motorové vozidlo, s výnimkou jednostopového vozidla.

(2) Občan, ktorému na kúpu motorového vozidla bol podľa odseku 1 poskytnutý príspevok, je povinný bez meškania oznámiť okresnému národnému výboru, ktorý príspevok poskytol, predaj, darovanie alebo iný prevod motorového vozidla do vlastníctva alebo užívania inej osobe; okresný národný výbor určí, či a akú výšku z poskytnutého príspevku je tento občan povinný vrátiť, ak od kúpy motorového vozidla neuplynulo ešte 5 rokov.

(3) Výšku príspevku podľa odseku 1 určí okresný národný výbor s prihliadnutím na cenu vozidla, jeho využitie a na príjmy a majetkové pomery občana a jeho rodiny.

§ 39

Mimoriadne výhody pre občanov ťažko postihnutých na zdraví

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým ich chyba alebo choroba podstatnou mierou obmedzuje ich pohybovú schopnosť, sa poskytujú podľa druhu a stupňa postihnutia mimoriadne výhody I. až III. stupňa. Pri určovaní stupňa telesného postihnutia občana prihliada posudková komisia sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru na všetky chyby, ktoré vo vzájomnej súvislosti obmedzujú jeho pohybovú schopnosť. Sociálna odkázanosť sa neskúma.

(2) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorí nemôžu spravidla dlhší čas stáť, sa poskytujú mimoriadne výhody I. stupňa, ktorými sú:

- a) nárok na vyhradené miesto na sedenie vo verejných dopravných prostriedkoch pravidelnej hromadnej dopravy osôb okrem vlakov (vozňov), v ktorých je miesto na sedenie viazané na zakúpenie miestenky,
- b) nárok na prednosť pri osobnom prerokovaní ich vecí, ak toto prerokovanie vyžaduje dlhšie čakanie, najmä státie.

(3) Občanom trvale ťažko postihnutým na zdraví, ktorí nie sú schopní okrem dlhšieho státia ani dlhšej chôdze, sa poskytujú mimoriadne výhody II. stupňa, ktorými sú:

- a) výhody uvedené v predchádzajúcom odseku,
- b) nárok na bezplatnú dopravu pravidelnými spojmi miestnej hromadnej verejnej dopravy osôb (električkami, trolejbusmi, autobusmi a metrom),

c) polovičná zľava cestovného v druhej vozňovej triede osobného vlaku a rýchliku vnútroštátnej prepravy a v pravidelných vnútroštátnych spojoch autobusovej diaľkovej dopravy.

(4) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorí nemôžu bez sprievodcu používať verejné hromadné dopravné prostriedky, sa poskytujú mimoriadne výhody III. stupňa, ktorými sú:

- a) výhody uvedené v predchádzajúcich odsekoch,
- b) nárok na bezplatnú dopravu sprievodcu verejnými hromadnými prostriedkami v miestnej a diaľkovej doprave,
- c) nevidomí majú nárok na bezplatnú prepravu vodiaceho psa, pokiaľ nemajú sprievodcu.

(5) Občanom ťažko postihnutým na zdraví uvedeným v odseku 3 a 4 možno poskytnúť polovičnú zľavu vstupného na divadelné a filmové predstavenia, koncerty a iné kultúrne a športové podujatia. Pri poskytnutí zľavy občanom uvedeným v odseku 4 sa poskytne polovičná zľava vstupného aj ich sprievodcovi.

(6) Okresný národný výbor vydáva preukaz oprávňujúci na poskytovanie výhod podľa predchádzajúcich odsekov s vyznačením, o aký druh mimoriadnych výhod ide. Preukaz občana ťažko postihnutého na zdraví, ktorému sa priznali výhody III. stupňa, platí i pre jeho sprievodcu, pokiaľ sprevádza tohto občana.

(7) Posudková komisia sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru zmení, prípadne odníme stupeň priznaných mimoriadnych výhod, ak priznaný stupeň nezodpovedá stavu choroby alebo chyby alebo ak mimoriadne výhody boli opätovne zneužitú.

Príspevok na prevádzku motorového vozidla a príspevok na úhradu poistného

§ 40

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým boli priznané mimoriadne výhody II. alebo III. stupňa a ktorí sú držiteľmi motorových vozidiel, poskytne okresný národný výbor príspevok na prevádzku motorového vozidla a príspevok na úhradu poistného za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel, prípadne ich časť, ak vozidlo používa držiteľ motorového vozidla pre svoju potrebu a ak ho nepožičiava na dopravu iných osôb.

(2) Príspevky podľa predchádzajúceho odseku možno poskytnúť aj manželovi (manželke) alebo dieťaťu držiteľa motorového vozidla, pokiaľ im boli priznané mimoriadne výhody podľa § 39 odseku 3 alebo 4 a pokiaľ žijú v spoločnej domácnosti s držiteľom motorového vozidla a vozidlo sa používa na ich sústavnú dopravu.

(3) Ak je v spoločnej domácnosti viac postihnutých osôb uvedených v odseku 2, možno poskytnúť príspevok len jednej.

§ 41

(1) Ak nepoužíva občan vozidlo, na prevádzku ktorého bol príspevok podľa § 40 ods. 1 poskytnutý, nepretržite po čas dlhší ako tri mesiace, je povinný ohlásiť túto skutočnosť neodkladne národnému výboru, ktorý mu príspevok poskytol.

(2) Okresný národný výbor upraví alebo odníme príspevok, prípadne jeho zvýšenie, ak zistí, že sa zmenili skutočnosti, za ktorých bol príspevok, prípadne jeho zvýšenie poskytnuté.

(3) Zníženie alebo odňatie príspevku na úhradu poistného možno vykonať len s účinnosťou od 1. januára nasledujúceho kalendárneho roka.

§ 42

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým boli priznané výhody III. stupňa, sa poskytne príspevok na prevádzku motorového vozidla a príspevok na úhradu poistného najviac vo výške, ktorá je uvedená v prílohe č. 2.

(2) Občanom, ktorým boli priznané výhody II. stupňa, sa poskytuje 50% príspevkov uvedených v prílohe č. 2, pokiaľ ich hrubý mesačný príjem nepresahuje sumu 2 400 Kčs. Ak presahuje ich príjem túto sumu, poskytuje sa 30% príspevkov uvedených v prílohe č. 2.

§ 43

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým boli priznané mimoriadne výhody, trpiacim ťažkou chybou nosného alebo pohybového ústrojenstva alebo úplnou, prípadne praktickou slepotou, ktorí preukážu, že z vážnych dôvodov najazdia viac ako 6000 km ročne, môže byť príspevok na prevádzku motorového vozidla podľa predchádzajúceho ustanovenia zvýšený až na dvojnásobok.

(2) Za vážne dôvody možno považovať najmä dopravu do zamestnania, častejšiu potrebu dochádzať k lekárovi a v primeranom rozsahu, t.j. do jednej štvrtiny celkového počtu vykázaných kilometrov i rekreačné cesty.

§ 44

(1) Príspevok na prevádzku motorového vozidla, prípadne jeho zvýšenie patrí od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po dni, keď sa občan ťažko postihnutý na zdraví stal držiteľom motorového vozidla, prípadne keď mu boli priznané mimoriadne výhody II. alebo III. stupňa.

(2) Príspevok na úhradu poistného za bežný kalendárny rok sa poskytne len vtedy, ak sa občan stal držiteľom motorového vozidla alebo ak mu boli priznané mimoriadne výhody do 30. júna bežného roka. V ostatných prípadoch sa príspevok na úhradu poistného poskytne až začínajúc 1. januárom nasledujúceho kalendárneho roka.

(3) Príspevok na prevádzku motorového vozidla sa vypláca v dvoch splátkach, a to za I. polrok k 1. aprílu a za II. polrok k 1. októbru. Príspevok na úhradu poistného sa vypláca k 1. aprílu.

Evidencia detí a mladistvých ťažko postihnutých na zdraví**§ 45**

(1) Na zabezpečenie a prehĺbenie komplexnej starostlivosti o deti a mladistvých postihnutých na zdraví vedú okresné národné výbory evidenciu týchto detí a mladistvých.

(2) Okresné národné výbory zaraďujú deti a mladistvých do evidencie na základe hlásenia okresného pediatra, vedúceho dorastového lekára v okrese a pracovníkov orgánov a zariadení školstva, práce a sociálnych vecí.

(3) Evidencia je rozdelená podľa stupňa zdravotného postihnutia na základe kritérií vypracovaných Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky.

§ 46

(1) V evidencii sa vedú deti a mladiství vo veku od 1 roku do 18 rokov, ktorí pre svoje mentálne, telesné alebo zmyslové postihnutie sú odkázaní na trvalú alebo dlhodobú komplexnú koordinovanú zdravotnú, sociálnu a výchovnú starostlivosť.

(2) Do evidencie sa zaraďujú deti a mladiství s ľahším zdravotným alebo duševným postihnutím, ak ich rodina ani v súčinnosti s orgánmi zdravotníctva, školstva a práce a sociálnych vecí nie je schopná zabezpečiť potrebnú starostlivosť.

TRETÍ DIEL**STAROSTLIVOSŤ O OBČANOV, KTORÍ POTREBUJÚ OSOBITNÚ POMOC****§ 47****Starostlivosť o občanov, ktorí potrebujú osobitnú pomoc v dôsledku mimoriadnych udalostí**

(1) Občanom, ktorí sa v dôsledku mimoriadnych udalostí (napríklad živelných pohrôm) ocitli v osobitne ťažkých pomeroch, ktoré nemôžu dočasne prekonať vlastným pričinením ani za pomoci svojej rodiny, môže miestny (mestský) národný výbor poskytnúť vecnú pomoc alebo jednorazový príspevok na úhradu mimoriadnych nevyhnutných nákladov. Vecná pomoc sa uskutočňuje poskytnutím základných predmetov (ošatenie a predmety nevyhnutné na uspokojenie základných životných podmienok).

(2) Okresné národné výbory môžu poskytnúť občanom uvedeným v odseku 1 na prekonanie následkov mimoriadnych udalostí bezúročné pôžičky, ak títo občania môžu poskytnutú pôžičku splatiť bez toho, aby tým bolo ohrozené zabezpečenie ich životných potrieb alebo životných potrieb ich rodiny.

(3) Pôžičku možno poskytnúť najmä na úhradu nákladov spojených s uspokojovaním životných potrieb, najmä na výživu, ošatenie a vybavenie domácnosti a na úpravu bytu alebo rodinného domčeka.

§ 48**Starostlivosť o občanov, ktorí žijú v mimoriadne ťažkých pomeroch**

(1) Okresné národné výbory organizujú, koordinujú a uskutočňujú v spolupráci s ostatnými štátnymi orgánmi, hospodárskymi a spoločenskými organizáciami starostlivosť o občanov, ktorí žijú v mimoriadne ťažkých pomeroch a ktorí potrebujú pomoc spoločnosti na prekonanie dôsledkov a návykov prameniacych z osobitného spôsobu života v minulosti.

(2) Okresné národné výbory sledujú pracovné zaradenie a stabilitu pracovných pomerov občanov uvedených v odseku 1, úroveň starostlivosti o deti, predškolskú a školskú výchovu, materiálnu a kultúrnu úroveň bývania, úroveň poskytovania zdravotníckych služieb týmto občanom, ich kultúrny rozvoj a robia opatrenia na zvýšenie úrovne ich života a na ich postupnú spoločenskú integráciu.

(3) Miestne (mestské) národné výbory pomáhajú občanom uvedeným v odseku 1 pri zvyšovaní ich životnej úrovne, najmä pri zaradení do trvalého pracovného pomeru; zvýšením úrovne bývania, výživy a výchovy detí, prevýchovou dospelých vedú týchto občanov k dodržiavaniu základných hygienických zásad a k starostlivosti o zdravie.

§ 49**Výchovná pomoc, starostlivosť a poradenská služba**

(1) Okresné národné výbory poskytujú výchovnú starostlivosť a poradenskú službu občanom uvedeným v § 48 ods. 1 na prekonanie zaostalých foriem spôsobu života, na upevnenie aktívneho vzťahu k práci, rodine a spoločnosti a pri riešení sociálnych problémov.

(2) Miestne (mestské) národné výbory sa zúčastňujú na výchovnej starostlivosti o týchto občanov, sledujú život ich rodín a pomáhajú im riešiť ich sociálne problémy.

§ 50**Výchovná starostlivosť o deti a mládež**

(1) Krajské národné výbory v prípade potreby zriaďujú zariadenia na sociálno-výchovné pôsobenie na skupinu občanov uvedených v § 48 ods. 1, najmä na deti a mládež, s pôsobnosťou pre celý kraj.

(2) Okresné národné výbory usporadúvajú letné rekreačno-výchovné tábory pre výchovne zanedbané a prospechove zaostávajúce deti občanov uvedených v § 48 ods. 1 v čase hlavných školských prázdnin s cieľom, aby deti získali základné sociálne, zdravotné a kultúrne návyky a doplnili si nedostatky vo výchove a vzdelaní.

(3) Okresné národné výbory usporadúvajú kurzy spoločenského minima pre mladých občanov s cieľom zaradiť ich do pracovného pomeru a pripraviť pre vstup do manželstva a spoločnosti.

(4) Miestne (mestské) národné výbory sa zúčastňujú na usporadúvaní kurzov uvedených v odsekoch 1 a 2 najmä tým, že pomáhajú pri výbere účastníkov a spolupôsobia pri zabezpečovaní účasti.

§ 51**Vecná pomoc a peňažné príspevky**

(1) Okresné národné výbory poskytujú sociálne odkázaným občanom uvedeným v § 48 ods. 1 vecnú pomoc zameranú na zvýšenie úrovne bývania, vedenia domácnosti umiestnením detí do materských škôl a školských družín, na vybavenie detí a mládeže do letných rekreačno-výchovných táborov, na vybavenie dospelých občanov do kurzov spoločenského minima a iných kurzov a v naliehavých prípadoch aj na uspokojenie základných životných potrieb.

(2) Okresné národné výbory poskytujú občanom uvedeným v § 48 ods. 1 v naliehavých a odôvodnených prípadoch peňažné príspevky na riešenie ich bytových záležitostí tým, že vykúpujú nevyhovujúce obytné priestory a poskytujú im pomoc pri zabezpečovaní lepšieho bývania s cieľom premiestniť ich zo zaostalého prostredia, v ktorom žijú, a urýchliť ich spoločenskú integráciu.

ŠTVRTÝ DIEL**STAROSTLIVOSŤ O OBČANOV SPOLOČENSKY NEPRISPÔSOBENÝCH****§ 52****Okruh osôb**

Pri starostlivosti o spoločensky neprispôsobených občanov sa národné výbory zameriavajú predovšetkým na

- a) občanov prepustených z výkonu trestu odňatia slobody,
- b) občanov prepustených z protialkoholického alebo iného obdobného liečenia,

c) občanov žijúcich spôsobom života nedôstojným občana socialistickej spoločnosti.

§ 53

Výchovná a poradenská činnosť

(1) Okresné národné výbory pôsobia výchovne na občanov spoločensky neprispôsobených a pomáhajú im poradenskou činnosťou prekonať sťažené životné pomery, riešiť sociálne dôsledky ich spoločenskej neprispôsobenosti a utvárať v nich aktívny vzťah k práci a k spoločnosti.

(2) Miestne (mestské) národné výbory sa na starostlivosti o občanov spoločensky neprispôsobených zúčastňujú najmä tým, že sledujú zaradenie týchto občanov do riadneho občianskeho života a pomáhajú pri zabezpečení ich ubytovania.

§ 54

Pomoc pri pracovnom umiestnení

Okresné národné výbory poskytujú občanom spoločensky neprispôsobeným pomoc pri pracovnom uplatnení spočívajúcu spravidla vo vyhľadávaní pracovného miesta vhodného najmä z hľadiska výchovného ovplyvňovania týchto občanov; zároveň sledujú zmeny ich pracovného umiestnenia, hodnotia dôvody týchto zmien a uskutočňujú opatrenia na zamedzenie nežiadúcej fluktuácie týchto občanov.

§ 55

Pomoc pri zabezpečovaní ubytovania

Okresné národné výbory poskytujú občanom spoločensky neprispôsobeným pomoc pri zabezpečení ubytovania. Ak nie je možné zabezpečiť ubytovanie inak, môže zabezpečiť okresný národný výbor ubytovanie v zariadeniach pre občanov spoločensky neprispôsobených (§ 90) alebo dohodne ubytovanie v podnikovej ubytovni organizácie, v ktorej občan spoločensky neprispôsobený pracuje.

§ 56

Peňažný príspevok a vecná pomoc

(1) V odôvodnených a naliehavých prípadoch môžu okresné národné výbory poskytnúť peňažný príspevok na úhradu nevyhnutných životných nákladov, ak si ich nemôžu občania spoločensky neprispôsobení uhradiť zo svojich príjmov.

(2) Ak je to účelné, môžu okresné národné výbory poskytnúť týmto občanom v odôvodnených a naliehavých prípadoch vecnú pomoc, najmä ošatenie, prípadne iné veci na zabezpečenie nevyhnutných životných potrieb.

§ 57

Pôžičky

(1) Okresné národné výbory môžu poskytnúť bezúročné pôžičky občanom spoločensky neprispôsobeným, ak sa ocitli v nepriaznivých životných pomeroch, ktoré môžu s pomocou pôžičky prekonať, a ak môžu poskytnutú pôžičku splatiť bez toho, aby tým bolo ohrozené zabezpečenie ich základných životných potrieb alebo základných životných potrieb ich rodiny.

(2) Pôžičku možno poskytnúť najmä na úhradu nákladov spojených s uspokojovaním základných životných potrieb, osobitne na výživu, ošatenie a vybavenie domácnosti základnými potrebami.

§ 58**Starostlivosť o občanov prepustených z výkonu trestu**

Občanom spoločensky neprispôsobeným, ktorí sú vo výkone trestu odňatia slobody a nie sú schopní pracovať pre starobu alebo invaliditu alebo sú občanmi so zmenenou pracovnou schopnosťou, zabezpečujú okresné národné výbory, príslušné podľa miesta výkonu trestu, už pred ich prepustením na základe hlásenia príslušného nápravno-výchovného ústavu priznanie dávok alebo služieb sociálneho zabezpečenia. Občanom starým alebo pre svoj zdravotný stav odkázaným na sústavnú starostlivosť, pokiaľ nemajú príbuzných, ktorí sú povinní sa o nich starať, sprostredkujú okresné národné výbory ich prijatie do ústavu sociálnej starostlivosti priamo z výkonu trestu odňatia slobody.

§ 59**Spolupráca s inými orgánmi a organizáciami**

Pri výkone starostlivosti o občanov spoločensky neprispôsobených spolupracujú národné výbory so zdravotníckymi zariadeniami, s orgánmi činnými v trestnom konaní, s nápravno-výchovnými ústavmi a so socialistickými organizáciami.

§ 60**Povinnosti organizácií**

Organizácie zamestnávajúce občanov spoločensky neprispôsobených sú najmä povinné

- a) viesť evidenciu týchto občanov a neodkladne hlásiť okresnému národnému výboru zmeny v ich pracovnom umiestnení a rozviazanie pracovného pomeru s nimi,
- b) dbať o zaraďovanie týchto občanov do dobrých pracovných kolektívov, zaručujúcich zodpovedajúce výchovné pôsobenie,
- c) poverovať zodpovedných pracovníkov, aby poskytlí potrebnú pomoc pri ich pracovnom uplatnení a sledovali ich pracovné výsledky a spoločenské zapojenie,
- d) podľa možnosti poskytovať týmto občanom v prípade potreby na požiadanie okresného národného výboru ubytovanie v podnikových zariadeniach.

§ 61**Dobrovoľní spolupracovníci**

Na zabezpečenie starostlivosti o spoločensky neprispôsobených občanov zriaďujú miestne (mestské) národné výbory a okresné národné výbory aktív dobrovoľných spolupracovníkov. Za dobrovoľných spolupracovníkov získavajú najmä osvedčených pracovníkov národných výborov a spoločenských organizácií. Na spoluprácu v organizáciách získavajú spolupracovníkov najmä z radov pracovníkov zabezpečujúcich starostlivosť o pracujúcich, majstrov, vedúcich pracovníkov a funkcionárov Revolučného odborového hnutia a Socialistického zväzu mládeže.

PIATY DIEĽ**ÚSTAVY SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI****§ 62****Zriaďovanie a organizácia ústavov sociálnej starostlivosti**

(1) Ústavy sociálnej starostlivosti (ďalej len „ústavy“) zriaďujú krajské národné výbory, okresné národné výbory alebo mestské národné výbory spravidla vo svojich územných obvodoch.

(2) Ústavy môžu mať svoje organizačné zložky (napríklad rekreačné zariadenia, zotavovňu mládeže a podobne) i mimo územného obvodu národného výboru, ktorý ich spravuje. Tieto osobitné zariadenia môžu byť spoločné pre viac ústavov.

(3) Zlúčiť alebo rozdeliť ústavy alebo ich časti možno len vtedy, ak sa tým dosiahnu lepšie výsledky v odbornej ústavnej starostlivosti, ako aj hospodárskej činnosti ústavov. Zlúčiť možno len ústavy toho istého druhu.

(4) Organizáciu ústavu upravuje organizačný poriadok vydaný národným výborom, ktorý ústav spravuje.

§ 63

Prijímanie do ústavov

(1) Občania, ktorí sú plnoletí a neboli pozbavení spôsobilosti na právne úkony môžu byť prijatí do ústavov len s ich súhlasom. Občania neplnoletí a občania pozbavení spôsobilosti na právne úkony môžu byť prijatí do ústavov so súhlasom ich zákonného zástupcu alebo opatrovníka. Ak má byť občan premiestnený do iného ústavu, treba s ním toto premiestnenie vopred prerokovať. Ak ide o občanov neplnoletých alebo pozbavených spôsobilosti na právne úkony, treba premiestnenie vopred prerokovať so zákonným zástupcom alebo s opatrovníkom.

(2) Pri premiestnení občana zo zdravotníckeho zariadenia do ústavu sociálnej starostlivosti sa postupuje rovnako ako pri inom prijatí do ústavu sociálnej starostlivosti.

(3) Pri premiestnení občana do ústavu riadeného iným národným výborom ako ústav, v ktorom bol občan doteraz umiestnený, vydáva rozhodnutie o premiestnení národný výbor, ktorý spravuje ústav, do ktorého má byť občan premiestnený.

Druhy ústavov sociálnej starostlivosti

§ 64

Ústavy pre telesne postihnutú mládež

(1) Ústavy pre telesne postihnutú mládež sú určené pre deti a mládež vo veku od 3 do 18 rokov a v prípade potreby ďalšej prípravy na pracovné uplatnenie do 26 rokov pre tých, u ktorých ťažký stupeň telesnej chyby znemožňuje alebo podstatne sťažuje normálny spôsob výchovy, vzdelania a prípravy na povolanie. Do ústavov možno prijímať aj deti a mládež s trvalými ľahšími telesnými chybami, ak nie je možné zabezpečiť potrebnú rehabilitáciu v prostredí, v ktorom žijú.

(2) Niektoré ústavy pre telesne postihnutú mládež môžu byť vyhradené deťom a mladistvým, ktorí okrem telesnej chyby sú postihnutí aj chybným mentálnym vývojom ľahšieho stupňa, ktorý však nevylučuje vzdelávanie v osobitnej škole zriadenej pri ústave.

(3) V ústavoch pre telesne postihnutú mládež sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, vrátane ošatenia, zdravotnícka starostlivosť, vrátane rehabilitácie, a vhodná príprava pre život.

(4) Príprava pre život zahŕňa

- a) predškolskú výchovu pre deti vo veku od 3 do 6 rokov a školskú výchovu pre deti školopovinné,
- b) mimoškolskú a mimopracovnú výchovu,
- c) prípravu na povolanie, ktorá sa uskutočňuje buď štúdiom na školách mimo ústavu, alebo odborným výcvikom; odborný výcvik sa vykonáva v socialistických organizáciách alebo v ústavných dielnach, a to v učebnom pomere,

d) zácvik na jednoduché práce, na ktoré stačí mladistvý vzhľadom na svoj zdravotný stav.

(5) V ústavoch pre telesne postihnutú mládež sa môže poskytnúť v potrebnom rozsahu starostlivosť uvedená v odseku 3 a 4 aj deťom a mladistvým, ktorí bývajú mimo ústavu.

§ 65

Ústavy pre mentálne postihnutú mládež

(1) Ústavy pre mentálne postihnutú mládež sú určené pre deti a mládež vo veku od 3 do 26 rokov, ktorých rozumové schopnosti sú na takej nízkej úrovni, že ich nemožno vzdelávať ani v osobitných školách. Do ústavov sa prijímajú i tie deti a mladiství, ktorí sú postihnutí aj telesnou alebo zmyslovou chybou.

(2) Do ústavov uvedených v odseku 1 sa prednostne prijímajú deti a mladiství, ktorí nepriaznivo ovplyvňujú vývoj súrodencov, ako aj deti a mladiství, ktorým nemôže byť poskytnutá potrebná starostlivosť v rodine.

(3) Do ústavu pre mentálne postihnutú mládež nemožno prijímať deti a mladistvých,

- a) ktorých oneskorený rozumový vývoj je následkom výchovnej zanedbanosti,
- b) u ktorých dochádza k akútnym prejavom psychických porúch ohrozujúcich okolie.

(4) V ústavoch pre mentálne postihnutú mládež sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, vrátane ošatenia, zdravotnícka starostlivosť, vrátane primeranej rehabilitácie, a výchova zameraná podľa možnosti aj na pracovnú činnosť.

§ 66

Ústavy pre denný a týždňový pobyt mentálne postihnutej mládeže

(1) Ústavy pre denný a týždňový pobyt mentálne postihnutej mládeže sú určené pre nevzdelateľné deti a mladistvých vo veku od 3 do 26 rokov s chybným mentálnym vývojom stredného stupňa.

(2) Do týchto ústavov nemožno prijať deti a mládež s chybným mentálnym vývojom ťažšieho stupňa ani mládež postihnutá ťažkou telesnou chybou, ktorá má za následok obmedzenú pohyblivosť. Deti školského veku možno prijímať len za predpokladu, že boli oslobodené od povinnej školskej dochádzky.

(3) V ústavoch pre denný a týždňový pobyt mentálne postihnutej mládeže sa poskytuje v potrebnom rozsahu stravovanie, zdravotnícka starostlivosť a výchova zameraná aj na pracovnú činnosť. V zariadeniach pre týždňový pobyt sa poskytuje aj ubytovanie s výnimkou dní pracovného pokoja.

§ 67

Ústavy pre dospelých občanov telesne postihnutých

Ústavy pre dospelých občanov telesne postihnutých sú určené pre občanov s ťažšími telesnými chybami vo veku od 18 rokov, ktorí potrebujú ústavné zaopatrenie, pretože im potrebnú starostlivosť nemožno zabezpečiť v doterajšom prostredí. Občania, ktorí sú postihnutí ťažšou mentálnou chybou, sa do týchto ústavov neprijímajú.

§ 68**Ústavy pre dospelých občanov zmyslove postihnutých**

(1) Ústavy pre dospelých občanov zmyslove postihnutých sú určené pre občanov postihnutých úplnou alebo praktickou slepotou alebo pre občanov nepočujúcich vo veku od 18 rokov, ak sú odkázaní na ústavnú starostlivosť, pretože im potrebnú starostlivosť nemožno zabezpečiť v doterajšom prostredí. Ústavná starostlivosť sa poskytuje aj tým občanom zmyslove postihnutým, ktorí môžu byť pracovne činní len za podmienok ústavnej starostlivosti.

(2) Do ústavov uvedených v odseku 1 môžu byť prijatí i zmyslove postihnutí občania, ktorí sú postihnutí aj ľahšou telesnou alebo mentálnou chybou.

§ 69**Ústavy pre dospelých občanov mentálne postihnutých**

Ústavy pre dospelých občanov mentálne postihnutých sú určené pre občanov vo veku od 26 rokov postihnutých mentálnou chybou ťažšieho stupňa a pre občanov postihnutých okrem ťažšej mentálnej chyby aj telesnou alebo zmyslovou chybou, ktorí potrebujú ústavnú starostlivosť, ale nie liečebnú starostlivosť v lôžkovom zdravotníckom zariadení. Občania postihnutí mentálnou chybou ľahšieho stupňa môžu byť do ústavu prijatí len vtedy, ak nevyhnutne potrebujú ústavnú starostlivosť.

§ 70**Zaopatrenie v ústavoch pre dospelých občanov**

V ústavoch pre dospelých občanov telesne, mentálne a zmyslove postihnutých sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, zdravotnícka starostlivosť, vrátane primeranej rehabilitácie, kultúrna starostlivosť a príležitosť na systematickú prácu vo vhodných podmienkach.

§ 71**Domovy dôchodcov**

(1) Domovy dôchodcov sú určené predovšetkým pre starých občanov, ktorí pre trvalé zmeny zdravotného stavu potrebujú komplexnú starostlivosť, ktorú im nemôžu zabezpečiť členovia ich rodiny ani opatrovateľská služba alebo iné služby sociálnej starostlivosti, a pre starých občanov, ktorí toto umiestnenie nevyhnutne potrebujú z iných vážnych dôvodov. Nemôžu však byť prijatí občania, ktorých zdravotný stav vyžaduje liečenie a ošetrovanie v lôžkovom zdravotníckom zariadení.

(2) V domovoch dôchodcov sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, zdravotnícka a kultúrna starostlivosť a príležitosť na dobrovoľnú činnosť podľa schopností a záujmov obyvateľov ústavu tak, aby bola zabezpečená vhodná náplň ich života.

§ 72**Domovy - penzióny pre dôchodcov**

Domovy - penzióny pre dôchodcov sú určené pre starých občanov, ktorých celkový zdravotný stav je taký, že nepotrebujú komplexnú starostlivosť za predpokladu, že im budú poskytované niektoré služby potrebné vzhľadom na ich vek a zdravotný stav.

§ 73**Výbor obyvateľov**

(1) V ústavoch pre dospelých občanov telesne alebo zmyslove postihnutých, v domovoch dôchodcov a v domovoch - penziónoch pre dôchodcov sa obyvatelia zúčastňujú na usporiadaní života v ústave svojimi zástupcami, zvolenými do výboru obyvateľov; výbor obyvateľov najmä spolupracuje pri zabezpečovaní kultúrnej náplne života a pracovnej činnosti obyvateľov ústavu a dbá o vhodné stravovanie a dodržiavanie poriadku v ústave a o ochranu ústavného majetku.

(2) Ústavom pre mládež napomáhajú pri plnení ich úloh združenia rodičov a priateľov ústavu; v ústavoch, pri ktorých sú ustanovené združenia rodičov a priateľov školy,⁶⁾ vykonávajú uvedenú pôsobnosť tieto združenia.

§ 74**Kultúrny fond**

(1) Na zvýšenie kultúrnej úrovne života v ústave sa zriaďuje kultúrny fond. Fond spravuje výbor obyvateľov, ktorý používa jeho prostriedky po dohode s vedúcim ústavu. Ak nie je v ústave výbor obyvateľov (v ústavoch pre mládež a v ústavoch pre mentálne postihnutých), rozhoduje o použití prostriedkov fondu vedúci ústavu podľa splnomocnenia národného výboru.

(2) Do kultúrneho fondu plyní časť čistého výnosu z pomocného hospodárstva ústavu, vrátane ústavnej výroby, o ktorý sa podstatne zaslúžili svojou prácou obyvatelia ústavu, a dobrovoľné príspevky.

§ 75**Odmena za prácu v ústavoch**

Za pravidelnú pracovnú činnosť pri prevádzke ústavu alebo jeho pomocného hospodárstva patrí obyvateľovi ústavu pre dospelých občanov telesne, zmyslove alebo mentálne postihnutých alebo obyvateľovi domova dôchodcov, domova - penziónu pre dôchodcov a zverencovi ústavu sociálnej starostlivosti pre mládež zdravotne postihnutú vo veku od 15 rokov odmena. Odmena sa určí podľa druhu vykonávanej práce a vo výške časovej mzdy za rovnaké alebo obdobné práce vykonávané v pracovnom pomere. Pri nižších výkonoch ako normálnych sa odmeny primerane znižujú; odmeny možno určiť paušálom. Pracovná činnosť vyplývajúca zo súdružského vzťahu medzi obyvateľmi, ako aj činnosť, ktorá netrvá ani hodinu denne, a pracovná činnosť ojedinelá alebo náhodilá sa neodmeňujú.

§ 76**Ukončenie zaopatrenia v ústave**

(1) Zaopatrenie v ústave sa končí dobrovoľným odchodom občana z ústavu, premiestnením do iného ústavu, prepustením alebo úmrtím.

(2) Odehod z ústavu je občan povinný oznámiť vedúcemu ústavu aspoň 15 dní vopred. Za maloletých a za občanov pozbavených spôsobilosti na právne úkony urobí vyhlásenie o odchode ich zákonný zástupca.

(3) Obyvateľ ústavu môže byť prepustený, ak ďalšie poskytovanie ústavnej starostlivosti nie je účelné alebo potrebné. Obyvateľ ústavu môže byť ďalej prepustený, ak i po opätovnom napomenutí hrubo porušuje ústavný poriadok. Z ústavu nemožno prepustiť občana, o ktorého nie je inak postarané a ktorý je úplne odkázaný na pomoc spoločnosti.

(4) Úmrtie obyvateľa ústavu oznámi vedenie ústavu ihneď najbližším príbuzným alebo iným občanom podľa želania zomretého a miestnemu (mestskému) národnému výboru, prípadne obvodnému lekárovi, v obvode ktorého občan zomrel.

ŠIESTY DIEL

OSTATNÉ ÚČELOVÉ ZARIADENIA SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI

Manželské a predmanželské poradne

§ 77

(1) Manželské a predmanželské poradne poskytujú odborné poradenstvo manželom, snúbencom a iným občanom v oblasti manželských a rodinných vzťahov a v otázkach plánovaného rodičovstva; spolupôsobia pri osvojovaní detí a pri zverení detí do pestúnskej starostlivosti a zúčastňujú sa na výchove občanov k manželstvu a k zodpovednému rodičovstvu.

(2) Služby poskytované manželskými a predmanželskými poradňami sú bezplatné.

§ 78

Krajské manželské a predmanželské poradne poskytujú v obvode svojej pôsobnosti odbornú metodickú pomoc okresným manželským a predmanželským poradňam.

§ 79

Spolupráca s inými orgánmi a organizáciami

Pri plnení svojich úloh manželské a predmanželské poradne spolupracujú s miestnymi (mestskými) národnými výbormi, súdmi, zdravotníckymi zariadeniami, školami, s pedagogicko-psychologickými poradňami, s vedeckými a výskumnými ústavmi a pracoviskami, so socialistickými organizáciami a s hromadnými oznamovacími prostriedkami.

§ 80

Zriaďovanie manželskej a predmanželskej poradne

(1) Manželskú a predmanželskú poradňu zriaďujú a spravujú okresné národné výbory a krajské národné výbory.

(2) Národný výbor, ktorý manželskú a predmanželskú poradňu zriaďuje, vydáva organizačný a prevádzkový poriadok, pričom prihliada na vzorový organizačný poriadok manželských a predmanželských poradní vydaný Ministerstvom práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky.

§ 81

Povinnosť zachovávať mlčanlivosť

Pracovníci manželskej a predmanželskej poradne sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone svojej činnosti.

Domovy pre matky s deťmi

§ 82

Domov pre matky s deťmi (ďalej len „domov“) poskytuje osamelým matkám s malými deťmi, ktoré sa ocitli v mimoriadne ťažkej situácii, ubytovanie, výchovnú a poradenskú starostlivosť,

prípadne iné sociálne služby, najmä pomoc pri obstarávaní zamestnania a pri umiestnení dieťaťa v predškolských zariadeniach.

§ 83

Zriaďovanie domovov

Domovy zriaďujú a spravujú krajské národné výbory a podľa potreby aj okresné národné výbory. Národný výbor, ktorý domov zriaďuje, vydá domáci poriadok podľa vzorového domáceho poriadku domova, ktorý vydalo Ministerstvo práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky.

§ 84

Umiestnenie v domove

(1) Krajský národný výbor, prípadne okresný národný výbor pri rozhodnutí o prijatí do domova zároveň rozhodne o výške poplatku za pobyt v domove; pritom prihliada na sociálno-ekonomické pomery matky.

(2) Matka môže byť prepustená z domova, ak opätovne hrubo porušila domáci poriadok. O prepustení rozhoduje národný výbor, ktorý domov spravuje. Podľa okolností prípadu dá tento národný výbor podnet príslušnému okresnému národnému výboru, aby zabezpečil ďalšiu starostlivosť o deti.

Osobitné zariadenia na výkon pestúnskej starostlivosti

§ 85

(1) Osobitné zariadenia na výkon pestúnskej starostlivosti⁷⁾ zriaďujú a spravujú okresné národné výbory.

(2) Okresný národný výbor, ktorý zariadenie spravuje, vydá po prerokovaní s Ministerstvom práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky prevádzkový poriadok.

§ 86

(1) K prijatiu dieťaťa do zariadenia dochádza na podklade právoplatného rozhodnutia súdu o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti pestúnovi v zariadení alebo na podklade právoplatného rozhodnutia súdu o jeho ustanovení za opatrovníka dieťaťa. Okresný národný výbor príslušný podľa trvalého pobytu dieťaťa vopred prerokuje zamýšľané umiestnenie dieťaťa v zariadení s okresným národným výborom, ktorý zariadenie spravuje, a s pestúnom.

(2) Ak spĺňa plnoleté dieťa, ktoré doteraz žilo v pestúnskej starostlivosti vykonávanej v zariadení, podmienky nároku na príspevok,⁸⁾ zostáva po dohode s pestúnom aj naďalej v zariadení. V ostatných prípadoch sa na ďalšom pobyte dieťaťa treba dohodnúť aj s okresným národným výborom, ktorý zariadenie spravuje.

Výcvikové strediská a výcvikové zariadenia pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou

§ 87

(1) Výcvikové strediská a výcvikové zariadenia pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou zriaďujú so súhlasom Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky a spravujú spravidla okresné národné výbory, a ak ide o výcvikové zariadenie určené prevažne pre potrebu celého kraja alebo niekoľkých krajov, krajské národné výbory.

(2) Do zariadení uvedených v odseku 1, ktoré zriaďujú krajské národné výbory, môžu byť prijatí aj občania z krajov Českej socialistickej republiky.

§ 88

V zariadeniach uvedených v § 87 ods. 1 zabezpečujú národné výbory prípravu na pracovné uplatnenie pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, pokiaľ prípravu týchto občanov nemožno zabezpečiť vo výcvikových zariadeniach organizácií alebo v organizáciách priamo.

§ 89

Národný výbor, ktorý zriaďuje výcvikové stredisko alebo výcvikové zariadenie pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, vydá pre ne organizačný poriadok.

Zariadenia pre občanov spoločensky neprispôsobených

§ 90

(1) Občanom spoločensky neprispôsobeným, ktorí sú bez prístrešia, zabezpečujú národné výbory najmä prechodné ubytovanie v ubytovniach na prechodný pobyt (ďalej len „ubytovne“).

(2) V ubytovniach možno poskytnúť krátkodobé, spravidla najviac desaťdňové ubytovanie. V prípadoch hodných osobitného zreteľa môže národný výbor povoliť dlhšietrvajúce ubytovanie.

(3) Výšku úhrady za ubytovanie určí národný výbor s prihliadnutím na sociálno-ekonomickú situáciu občana spoločensky neprispôsobeného.

§ 91

(1) Ubytovne zriaďujú a spravujú okresné národné výbory a krajské národné výbory. Ostatné národné výbory môžu zriaďovať a spravovať ubytovne len so súhlasom okresného národného výboru.

(2) Národný výbor, ktorý ubytovňu zriaďuje, vydá pre ňu domáci poriadok.

§ 92

Kluby dôchodcov

(1) Poslaním klubov dôchodcov je uspokojovať kultúrne a spoločenské záujmy starých občanov a občanov ťažko postihnutých na zdraví, zbaviť ich pocitu izolovanosti a poskytnúť im niektoré služby.

(2) Kluby dôchodcov zriaďujú a spravujú miestne (mestské) národné výbory, v hlavnom meste Slovenskej socialistickej republiky - Bratislave obvodné národné výbory. Národný výbor, ktorý klub dôchodcov zriadi, vydá preň domáci poriadok.

(3) Z návštevníkov klubu sa utvára 3 až 5 členná správa klubu, ktorá dbá o dodržiavanie domáceho poriadku klubu, o ochranu jeho zariadenia a organizuje pomoc návštevníkov klubu pri údržbe jeho prevádzky.

§ 93**Samostatné jedálne s vlastnou kuchyňou na stravovanie dôchodcov**

(1) Samostatné jedálne s vlastnou kuchyňou na stravovanie dôchodcov sú zariadenia sociálnej starostlivosti poskytujúce stravovanie tým dôchodcom, pre ktorých nemožno stravovanie zabezpečiť inak.

(2) Samostatné jedálne s vlastnou kuchyňou na stravovanie dôchodcov zriaďujú a spravujú miestne (mestské) národné výbory a okresné národné výbory. Národný výbor, ktorý ich zriaďuje, vydá pre ne prevádzkový poriadok.

SIEDMY DIEL**ORGANIZÁCIA OPATROVATELSKEJ SLUŽBY****§ 94**

(1) Na zabezpečenie opatrovateľskej služby zriaďujú okresné národné výbory aktív dobrovoľných pracovníkov opatrovateľskej služby, ktorí vykonávajú opatrovateľskú službu okrem opatrovateliek z povolania. Za dobrovoľných pracovníkov vyhľadávajú národné výbory najmä nepracujúcich dôchodcov a ženy z domácnosti, ako aj občanov pracovne činných, ktorí môžu opatrovateľskú službu vykonávať v čase svojho voľna.

(2) Pri organizovaní opatrovateľskej služby národné výbory dbajú, aby sa táto služba poskytovala čo najhospodárnejšie a čo najširšiemu okruhu občanov, ktorí ju potrebujú. Za tým účelom zabezpečujú podľa miestnych podmienok ubytovanie odkázaných občanov v domoch s opatrovateľskou službou a zriaďujú rôzne zariadenia opatrovateľskej služby, najmä strediská osobnej hygieny a pracovne opatrovateľskej služby. Aby opatrovateľská služba mohla byť poskytovaná čo najširšiemu okruhu občanov, využívajú národné výbory motorové vozidlá opatrovateľskej služby najmä na rozvoz stravy a na dopravu občanov do stredísk osobnej hygieny.

(3) Zariadenie opatrovateľskej služby uvedené v predchádzajúcom ustanovení zriaďujú a spravujú miestne (mestské) národné výbory a okresné národné výbory. Národný výbor, ktorý zariadenie zriadil, vydá jeho prevádzkový poriadok.

§ 95**Dobrovoľní pracovníci opatrovateľskej služby**

(1) Dobrovoľní pracovníci opatrovateľskej služby nie sú s národným výborom v pracovnom pomere, avšak vzťahujú sa na nich ustanovenia Zákonníka práce o náhrade škody pri pracovných úrazoch.⁹⁾

(2) Dobrovoľným pracovníkom opatrovateľskej služby vypláca národný výbor odmenu; jej výšku určí podľa rozsahu a namáhavosti úkonu v rámci ustanoveného rozpätia súm uvedených v prílohe č. 1. Odmena dobrovoľného pracovníka nesmie v kalendárnom mesiaci prekročiť sumu 1500 Kčs. Do sumy 1500 Kčs sa nezahrňa odmena za nočnú službu, mimoriadne úkony a príplatky za práce vykonávané v sobotu a v nedeľu a za výkon opatrovateľskej služby pre bacilonosiča.

ÔSMY DIEL
OKRESNÉ ÚSTAVY SOCIÁLNYCH SLUŽIEB, KRAJSKÉ ÚSTAVY SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A
KRAJSKÉ METODICKÉ STREDISKÁ

§ 96

(1) Okresné ústavy sociálnych služieb a krajské ústavy sociálnych služieb zabezpečujú komplexné technické a ekonomické riadenie a organizáciu služieb sociálnej starostlivosti poskytovaných v ústavoch sociálnej starostlivosti a terénnych služieb sociálnej starostlivosti poskytovaných občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom. Okresné a krajské ústavy sociálnych služieb ďalej zabezpečujú po stránke technickej a ekonomickej prevádzku ostatných zariadení sociálnej starostlivosti, ktoré poskytujú sociálne služby iným skupinám obyvateľov.

(2) Do okresných ústavov sociálnych služieb sa začleňujú najmä:

- a) domovy dôchodcov,
- b) ústavy sociálnej starostlivosti pre mentálne postihnutú mládež a dospelých občanov,
- c) opatrovateľská služba poskytovaná starým a zdravotne ťažko postihnutým občanom a opatrovateľská služba poskytovaná rodinám s deťmi, kluby dôchodcov, samostatné jedálne s vlastnou kuchyňou pre dôchodcov, strediská osobnej hygieny,
- d) ostatné zariadenia sociálnej starostlivosti, ktoré poskytujú sociálne služby ďalším skupinám občanov.

(3) Do krajských ústavov sociálnej starostlivosti sa začleňujú najmä:

- a) ústavy sociálnej starostlivosti pre telesne a zmyslove postihnutú mládež a dospelých občanov,
- b) zariadenia sociálnej starostlivosti pre ostatné skupiny občanov.

(4) Okresné ústavy sociálnych služieb a krajské ústavy sociálnych služieb sú rozpočtovými organizáciami riadenými okresnými národnými výbormi a krajskými národnými výbormi. Organizácia týchto ústavov sa riadi organizačným poriadkom, ktorý vydáva národný výbor, ktorý ústav spravuje.

§ 97

Na metodicko-odborné riadenie ústavnej sociálnej starostlivosti zriaďuje krajský národný výbor metodické stredisko ako svoje zariadenie na konzultačnú službu na prehlbovanie činnosti všetkých ústavov sociálnej starostlivosti v kraji po stránke odbornej, najmä výchovnej a zdravotnej. Tieto strediská sa zriaďujú spravidla v sídle krajského národného výboru, ktorý riadi ich činnosť. Organizáciu strediska upravuje organizačný poriadok strediska, ktorý vydá krajský národný výbor.

TRETIA ČASŤ
SPOLOČNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

§ 98

Sociálna odkázanosť

(1) Pri posudzovaní sociálnej odkázanosti prihliada národný výbor na vek, zdravotný stav a rodinné a majetkové pomery posudzovaného občana a jeho rodinných príslušníkov, ktorí sú povinní prispievať mu na výživu, a na to, či si môže svoje pomery zlepšiť zárobkom z vlastnej práce.

(2) Schopnosť a možnosť rodinných príslušníkov plniť vyživovaciu povinnosť voči občanovi, ktorému sa má služba alebo dávka poskytnúť, sa nepreskúmava, ak hodnota služieb a dávok poskytnutých v priebehu jedného kalendárneho roka neprevyšuje sumu 500 Kčs.

§ 99

Zrušovacie ustanovenia

Zrušujú sa:

1. smernice Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia č. 25/1964 o ústavnej sociálnej starostlivosti v znení smerníc č. 12/1968 registrovaných v Zbierke zákonov čiastka 1/1969, s výnimkou ustanovení, ktoré upravujú úhradu za starostlivosť poskytovanú v ústavoch sociálnej starostlivosti,
2. smernice Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia č. 4/1968, ktorými sa ustanovujú podrobnosti o poskytovaní niektorých služieb sociálneho zabezpečenia (doplnková starostlivosť), registrované v čiastkach 22/1958, 9/1971 a 11/1972 Zb.,
3. úprava Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky č. III/3-2968/74-8003 z 27.8.1974 o poskytovaní príspevku na prevádzku motorových vozidiel občanom ťažko poškodeným na zdraví, registrovaná v čiastke 10/1974 Zb. v znení úpravy č. III/9515/74-8125 z 5. mája 1975,
4. smernice Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky č. 7/1970 Ú.v. SSR na vykonávanie dôchodkového zabezpečenia z 15. mája 1970 v znení smerníc č. 20/1972 Ú.v. SSR registrovaných v čiastkach 14/1970 a 29/1972 Zb.

§ 100

Účinnosť

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 1. januárom 1976.

Minister:

Krocsány v. r.

Príloha č. 1
vyhlášky č. 134/1975 Zb.

Úhrada za úkony opatrovateľskej služby

Úhrada za úkony opatrovateľskej služby

a) v rodinách s deťmi,

b) pre starých a zdravotne postihnutých občanov

Sadzby	Maximálna výška denne Kčs		Sadzby	Maximálna výška denne Kčs	
	a)	b)		a)	b)
1. Jednoduché ošetrovateľské úkony			dieta a iné okolnosti sťažujúce výkon opatrovateľskej služby)		
— pre dospelých a deti	5		8. Príplatky za službu vykonávanú v sobotu, v nedeľu a vo sviatok. Úhrada sa zvyšuje až o 50 %		
— pre starých a zdravotne postihnutých		5	9. Výkon opatrovateľskej služby u bacilonosičov. Úhrada sa zvyšuje o 12 %		
2. Úkony rannej a večernej osobnej hygieny	5	5	10. Nočná služba (krátkodobé)		
3. Práce spojené s udržiavaním domácnosti	7	7	— pohotovosť s možnosťou spánku	10	10
4. Donáška uhlia, vynesenie popola s váhou do 15 kg za jeden úkon	3	3	— služba spojená s vykonávaním ošetrovateľských úkonov	20	20
5. Donáška alebo dovážka obedu alebo iného jedla, nákupy, nevyhnutné pochádzky, správanie na vyšetrenie, správanie detí do materskej alebo inej školy a iné	3	3	11. Výchovné zamestnávanie detí, dohľad nad prípravou do školy u detí do 18 rokov	7	
6. Pranie drobnej osobnej bielizne, žehlenie bielizne a drobné opravy	5	5	12. Mimoriadne úkony		
7. Namahavosť výkonu opatrovateľskej služby (byť vo vyššom poschodí, ťažko prístupný terén, nevybavený byt — WC a voda mimo bytu, ťažko zvládnuteľný pacient alebo			Pranie bielizne, veľmi znečistenej bielizne, veľké upratovanie, upratovanie po maliaroch alebo iných remeselníckych prácach, dezinfekcia, deratizácia a iné sa hodnotí podľa sadzieb podnikov miestneho hospodárstva		

Príloha č. 2 vyhlášky č. 134/1975 Zb.

Príspevok na prevádzku motorových vozidiel a príspevok na úhradu poistného (najvyššia výmera)

A. Jednostopové motorové vozidlá

- motorové trojkolky a vozidlá zn. Velorex

Obsah valcov	Príspevok na prevádzku Kčs ročne	Príspevok na úhradu poistného Kčs ročne
do 50 ccm	675,-	12,-
nad 50 ccm do 100 ccm	675,-	24,-
nad 100 do 350 ccm	675,-	48,-
nad 350 ccm	1050,-	48,-

B. Motorové vozidlá

Obsah valcov	Príspevok na prevádzku Kčs ročne	Príspevok na úhradu poistného Kčs ročne
do 500 ccm	1050,-	60,-
nad 500 ccm do 800 ccm	1050,-	144,-
nad 800 do 1250 ccm	1350,-	144,-
nad 1250 do 2000 ccm	1950,-	144,-
nad 2000 ccm	2400,-	144,-

- 1) § 100 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine.
 - 2) § 25 zákona č. 54/1956 Zb. o nemocenskom poistení pracovníkov v znení zákona č. 87/1968 Zb. o zmenách v nemocenskom poistení a v nemocenskej starostlivosti.
 - 3) Najmä § 16 zákona č. 103/1964 Zb. o zabezpečení družstevných roľníkov v chorobe a o zabezpečení matky a dieťaťa.
 - 4) § 27 vyhlášky č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení.
 - 5) § 89 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení.
 - 6) § 3 vyhlášky č. 103/1973 Zb. Ministerstva školstva Slovenskej socialistickej republiky o združení rodičov a priateľov školy.
 - 7) § 12 zákona č. 50/1973 Zb. o pestúnskej starostlivosti.
 - 8) § 5 ods. 3 zákona č. 50/1973 Zb. o pestúnskej starostlivosti.
 - 9) § 190 až 203 Zákonníka práce.
- § 44 ods. 3 nariadenia vlády ČSSR č. 54/1975 Zb., ktorým sa vykonáva Zákonník práce.

